

21. 11. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Sjednání délky promlčecí lhůty ve smyslu § 630 NOZ

Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“) odstraňuje duplicitní právní úpravu řady institutů upravených v současnosti jak zákonem č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „ObčZ“), tak i zákonem č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník (dále jen „ObchZ“). Jedním z takových institutů je i promlčení. Účelem tohoto příspěvku není popis jednotlivých změn ve věci počátku běhu a délky promlčecích lhůt, případně stavení a přetržení běhu promlčecích lhůt, ale upozornění na novou možnost stran sjednat si délku promlčecí lhůty odlišně od úpravy v NOZ stanovené.

Zatímco úprava délky promlčecí lhůty obsažená v ObčZ je úpravou kogentní, když prodloužit promlčecí lhůtu lze jen nepřímo písemným uznáním dluhu podle § 110 odst. 1 ObčZ, ustanovení § 401 ObchZ připouští, aby strana obchodního závazkového vztahu, vůči níž se právo promlčuje, písemným prohlášením druhé smluvní straně promlčecí lhůtu prodloužila, a to i opakovaně. Celková promlčecí lhůta však v takovém případě nesmí být delší než 10 let od doby, kdy tato počala běžet poprvé. Platí, že uvedené prohlášení je možné učinit i před počátkem běhu promlčecí lhůty.

Účastníkům obchodního závazkového vztahu je kromě toho v ustanovení § 292 odst. 2 ObchZ týkajícím se smlouvy o uzavření budoucí smlouvy dána možnost sjednat si délku promlčecí lhůty odlišně od úpravy v tomto ustanovení zakotvené, a to pokud jde o promlčení práva na určení obsahu budoucí smlouvy soudem nebo osobou určenou ve smlouvě, jakož i nárok na náhradu škody způsobené straně obchodního závazkového vztahu porušením závazku uzavřít smlouvu. Účastníky takto sjednaná délka promlčecí lhůty však v takovém případě nesmí překročit délku vyplývající z ustanovení § 391 a násl. ObchZ.

Oproti stávající právní úpravě bude s účinností od 1. 1. 2014 v souladu s ustanovením § 630 odst. 1 NOZ stranám nejen obchodního závazkového vztahu nově umožněno sjednat za tam stanovených podmínek promlčecí lhůty kratší, případně delší, než stanoví NOZ. Dle uvedeného ustanovení konkrétně platí následující: *„Strany si mohou ujednat kratší nebo delší promlčecí lhůtu počítanou ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé, než jakou stanoví zákon, nejméně však v trvání jednoho roku a nejdéle v trvání patnácti let.“*

Zákonodárce si zjevně byl vědom skutečnosti, že sjednání odlišné délky promlčecí lhůty nemusí vést vždy pouze ku prospěchu stran. Podle ustanovení § 630 odst. 2 NOZ tak platí: *„Je-li kratší nebo delší lhůta ujednána v neprospěch slabší strany, nepřihlíží se k ujednání. Nepřihlíží se ani k ujednání kratší promlčecí lhůty, jde-li o právo na plnění vyplývající z újmy na svobodě, životě nebo zdraví nebo*

o právo vzniklé z úmyslného porušení povinnosti.“

V souvislosti s citovaným ustanovením NOZ však může vyvstat otázka, který konkrétní subjekt lze za onu slabší stranu považovat. Možných interpretací se totiž nabízí hned několik.

Za slabší smluvní stranu bývá již tradičně považován spotřebitel. Ten je v ustanovení § 419 NOZ definován jako *„každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.“* Podnikatelem se pak v souladu s ustanovením § 420 NOZ rozumí osoba samostatně vykonávající na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, přičemž právě pro účely ochrany spotřebitele se uvedená definice rozšiřuje o každou další osobu, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, případně též o osobu jednající jménem nebo na účet podnikatele.

Závazkům ze smluv uzavíraných se spotřebitelem je v NOZ věnováno hned několik desítek ustanovení. Souvislost s citovaným § 630 odst. 2 NOZ lze spatřovat zejména v ustanovení § 1812 odst. 2 NOZ, podle něž se k ujednáním odchylovajícím se od ustanovení zákona stanovených k ochraně spotřebitele nepřihlíží, což platí i v případě, že se spotřebitel vzdá zvláštního práva, které mu zákon poskytuje.

Důvodová zpráva k návrhu NOZ jako příklady vztahů, kdy na jedné straně vystupuje slabší subjekt, uvádí vztahy mezi osobami, jež nejsou pro nedostatek věku nebo z jiného důvodu plně svéprávné, a osobami plně svéprávnými, dále vztahy mezi spotřebitelem a dodavatelem, vztahy mezi zaměstnanci a zaměstnavatelem, nájemci bytů a jejich pronajímateli a v neposlední řadě též vztahy, kde mezi stranami existuje faktická nerovnováha co do skutečné možnosti uplatňovat a obhajovat své zájmy.

Je tedy zřejmé, že pokud by v rámci uvedených právních vztahů došlo ke sjednání odlišné délky promlčecí lhůty, jež by měla za následek neprospěch slabší strany (např. spotřebitele či zaměstnance), ustanovení § 630 odst. 2 NOZ by se aplikovala a k ujednání ohledně odlišné délky promlčecí lhůty by nebylo možné přihlídnout.

Může se však naskytnout otázka, zda lze ustanovení § 630 odst. 2 NOZ vztáhnout i na situaci faktické nerovnosti v obchodních závazkových vztazích vzniklých mezi podnikateli – profesionály. Taková situace by mohla nastat např. mezi drobným dodavatelem zboží a jeho odběratelem, zaujímajícím na relevantním trhu významnou pozici. Odpověď na shora položenou otázku by mohlo naznačovat ustanovení § 433 odst. 1 NOZ, jež podnikateli, vystupujícím vůči dalším osobám v hospodářském styku, zakazuje zneužít jeho kvalitu odborníka a rovněž jeho hospodářské postavení k vytváření nebo k využití závislosti slabší strany, jakož i k dosažení zřejmé a nedůvodné nerovnováhy ve vzájemných právech a povinnostech stran.

Pokud jde o promlčení práva na plnění vyplývající z újmy na svobodě, životě nebo zdraví nebo o promlčení práva vzniklého z úmyslného porušení povinnosti, připouští NOZ pouze sjednání delší promlčecí lhůty. Uvedená právní úprava dopadá jak na promlčení práva na náhradu újmy na jmění, tedy práva na náhradu škody, tak na promlčení práva na náhradu újmy nemajetkové.

Mgr. Jan Šmíd,
advokát

[TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Trojanova 12
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 918 490
Fax: +420 224 920 468
e-mail: ak@iustitia.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)